

Historinis įvykis autentiskos patirties šiuolaikinės interpretacijos

Jūs nepatikišite, nes iki pokalbio su seneliu es
taip pat tuo nebūčiau patikėjęs. Nesinau kaip
seneliui tai pavyko: gal jis pasakojo itin rimai, gal
man sėdintis duobėje dėl to, jog tai buvo kalbama
apie man artimo ir mylimo amogaus išgyvenimus,
bet seneliui tai ta pavyko jis sugėbėje atsulti
laiką atgal ir nukelti mane; antroje pasauli-
no karo bei polario laikus - savo jaunystę.

Pirmiausia pris akis man iškilo didžiulė so-
dyba: didelis namas, sodas, ūkiniai pastatai.
Šioje sodyboje gyveno dvi šeimos, mano seni-
lio šeimos augo septyni vaikai. Tiesai buvo
ūkininkai, jie sentiai duobė su tam, kad nur-
piltų odini kroselė ar tuberkozis, bet tik tam, kad
turtėtų ką praradti ant stalo.

Senelio šeima vertis sunkiai, tačiau tais lai-
kais tik vienai lengvai ir nesunkiai duobdavo,
kitais tariant mano senelis augo tipinių
valstiečių šeimoje. Niekas taip ir būta tikėj

sava vāga, jū m. „naujakurūi”, kurū atskili
gyventi; senelio sodybā mazdaug apu 1941-
1942 metus. Nors „atskili” vā pav silvūciā para-
kyta, jū tū ievēsi ir abi sūmos pūvalyjs su-
sipausti ir atlaisvinti bevis trūdal, namo,
kad jami galitū gyventi kūrū volūciū ka-
riū. Nepaisant to, ant namo buvo sukaltū
stebijimo bokstelis, kurū tū ir kuris buvo
stebimi skaidantys liltuvai.

Pirmajū minisi tarp „naujakurūi” ir senbiūviū
tūpjoje nāmoniska įtampa, nes kaimo gyvon-
tojū buvo įbauganti ir bijojū jūms pūsentis, o
ir kūrūciū nebūvo draugistai susitūti.
Bet praėjus dar mazdaug mėnesiū vėstas apsi-
vortē autstyn tūjomus ir nuo to laiko smiltis
nebetūri ir kūrūciū keisto volūciū karūams
(kalbu apu tuos, kurū gyveno senelio sodyboje).
Neskas pradijū nuo to, kai volūciūciū pradijū vūri-
dinti; namus, kad galitū... pasimelsti. Mūs
dāvoni jū pūis abrodā (senovinis ir. Moge-
lis pavēstas). Senelio mama mokijū dūktū
kalbū ir galijū su jūis susitūbliti. Jū ta pati

davo nu dirbti kai kuriuos kaimiškus darbus ir
net kartais padidavo „nudeiantis“ loki veisla, kita
maisa, grūdus. Tai rovišio, kad jie vogdavo tuos
grūdus, buvo sutarvama, kad senelio sėima neturi
dvoti duoblis. Kaip karciai jie buvo visada pasiti-
mpę, tvarkingi, rytais išis pavis išsirungę prausdavo,
ir net manėtinidavosi. O kai jauna karciais, vardu
Paulius, budidavo botitelysi, senelio sesutį pavai-
sindavo saldainiais, jokiais ja vadindavo savo
mylimąja.

Užtikar vil suguzioti; savo veisla ~~dekučiai~~ pipra-
to priu kaimučių ir atvokičiai, bet visi singo,
jog ~~dekučiai~~ čia nevyvoms amžinai. Karciai
ligo, jog apu besistatanciuus kusus ji susinos
kai ji bus ne maksimum kaip 100 km atstumu, bet
viltas įėjo netaip, kaip buvo planuota. Kaijis
masidang trejoms metams po to, kai duktua buvo
slapuota ~~dekučiai~~ ir nuo to laiko, kai pas senelio
sėimę, apsigyveno naujokučiai, buvo pamansta
apu nusiengama kusus padomis, kuris bus ne
anticiu kaip po keturus dūnis. Visi tam parivoni
senelio sėima jau kvijo isidavosi mirki aptarusi

buvo pameusi vaizną su būtiniausiais daiktais
maistu, patalais, drabužiais. Čia ir pasidėjo
nesekmes. Apie Rusų puolimą visi susirūpino
kai Rusai buvo ne už 100 km, bet už 12
km. Diekiausią paniką kilo tarp Volučius,
nes jie neturėjo nei menkiausio sąsajo jėms
pasipriešinti, tad jėms teko tuo grūčiau
sprukti. Bet čia atsiskleidė dar vėnesimo
gestoji Volučius pars: nors jie visi buvo
išsigandę, tačiau suėli kaimiškams bėgti
su jais, nes buvo tegiama, kad Rusai
versus žudys iš eilės. Diekioji dauguma
nesutiko palikti savo gimtųjų žemių (kur
jų ir senelio šeima) ir nesutiko, bet buvo ir
tokie, kurių spunto; Valovus. Bet buvo
ir tokie Volučius kariai, kurių atsidūreiti-
krai nepavydėtinoji situacijoje, kaip antai
vardu Horts, kuri prieš kelias dienas buvo
sanklausis kopa ir nušaip negalybės suvart
sau jokios transporto priemonės. Pastebėjus
jį pamatylas Volučius buvo sutiltos
pakeliumi; slaptai, jis neturėjo jokio gin-

llo, Dubanciu balsu patlausi Dohutyos kryptis
v nubigo.

Senelio sėima partrauki; misteli, kweis buvo
uė 4-5 km nuo sodybos. Mistelijs jė prali Dohpaly-
genti nedaug - vėina nakti. Tai nubuvo rami naktis,
nes uė kelis kilometrus nuo tos vietos yra pagu-
dinis kelias, kveuo jėdielė frontai. Tad ku-
sai kartais, dil viso pilė "patibindavo misteli-
teisa savotiškai - patibindavo kelias tulkos vai-
dkius, p salves; misteliė pusi, laimė; kad
saudavo autikai, tad visi liko gyvi. Paryciais
isgido: "Ura, Ura" - tai rusai dėiaugisi dėimę
dar vėina kaimę.

Kai paryciais visos aprimo, buvo nuspręsta,
kad galima gėisti namo. Pirmos sutettas kari-
sėis nuamėno, sakydamas "Gėiti", jog gali dra-
siai eiti namo, nes mitas jė nestrausis, gi
rusai cici tam, isvaduetu dėtuvę nuo Dohucis.

Kai gėisė namo, jėms tiko nusivėlti, nes namai
buvo epiphiti, buvo imėta visos, tų tik galyje
pamėsti ar savalgyti; bėto dar rateta buvo
kludėiusi namo. Veinintelis maisto atargo,

Bel ar
gali ẽmo
gus na-
muose
jaustis
gerai,
kai tu
seimi-
niukai-
ja aly-
jėnai?
Kokio ge-
ri jė u-
bėtes -
tege sei-
niukai
ja sa-
nuose
namuose.

kuriu lito, tai buvo ^{su} ~~Policiu~~ lito paplo litiu in
tai, kg tvejo viame.

Jau pūmonis dienomis parveisi "Rusi" "gocuma":
kva siavusi lauko vitur (ji buvo tempimo
kupranugaris!) keitalandavo produktas, o kur
dori pavėnėci kovėvėci. Ir aplamai kisti
dalykai didavon: cia siurit kupranugaru
tempama lauko vituve, cia kariai atg-
ra apu dvuji simtu karvė danda, taip
gyveno nesinomybe, kas apilantys rystoj.

Enaktimėi tojeogi gaididavon: vėnė, ir lita
garsėni spogimėi, o dangus būdavo
slaisciūi "audonas". Ši gaididavo, kas
Rusai salo: jėg ten jė biolėi siuva.

Kai ~~ostė~~ juvėliai aplink ^u apumė, simlie
sodyboj vėtoj ^v Policiu apigėvėno Rusi
karvėvėci. Taciū skirtingai nei apu ~~Policiu~~
apu juos nuporaki ni vėno goro iokėio. Vėn
gyveno too kamburion, kvėvion buvo lovon
ispentėlis, jomėi nesinaudėjė, nes miėgėjė
ant sėm jėvėni te sėino. Paktėtai nuporė-
selavo, dikiėjė, lauko dats gaidavo ir valgėti.

genelis

vo.
mėnė
Ba
prigė
abs
sist
ūlyj
kėi
ruly
davo
nuvė
galė
Be
kuim
pėvė
bėvė
kai
ist
ti ta
tuom
sūt
gėvė

vo. Gora til tuk, jog je ten uggvono igai, tik du
menisuis.

Buvo praditi sligti stribai stabai, o kaimuicams
pugalvota; pavilanscis puivolis, bet je turijo
absoluicis valdsic, galije bit la rusiantis
vists noeije pasimiti. Senelis pradije dakt mistis
uilyje, kad gautu liudijima, atimti ~~viltu~~ ~~thau~~
dianty kuzams konfiskuoti arlius. Diubti ten
rukijo sukiai: lddavosi su saule, arlliais vasiuo-
davo 12 km., kad puzkrautu malky is po to turidavo
nuvisti; vutovis us mardaug 50 km is tik tuomet
galidavo gupiti namo.

Bet kaisausia buvo, kai prasidijo po masiniai
tumimiai. Turidavo visus ja is liles, is be jokios
peisasties. Būclavo te atvyjes, kav atvasiuoja
būrys; kaimis is turi istumti tam tikra kaimis
kaimuicis skaicis, nusivibus la, sunbu kad
istumt. Taip pat būclavo atvyjes, kai novclavo istum-
ti tam tikra smogis, bit nuturidavo nuke prisij,
tuomet isgal vedavo jam kaltinimus is lupclavo
sutiktas simonis, kad pariasyter, jog tas znic
gess & laltos is turi buti istumtas.

zodi
mor
o pa
dria
patro
kia
ko
dir
mon
krau
geri
pa
kas
kain
ciai
ty
u
kan
vri

Tremtinis ataros, maueu, netilptų & Nemung,
nor tai u pati didžiūnia Lietuvas upi

Prasidėjus tremimui, papildė tauri, amoni pla-
dijo su tuo kovoti - taip atrikale portisanai.

XXX

Tau jaunimas, kuris pasibėgė; miškus u
kovojo su kovaujančiais. Šis prakūjis tai buvo
dideli būriai po 100-200 vyrų. Nesus juos
bendrai kontroliuodavo miške jungtas stabas,
kuris puikinijo įsalymus - raginimus nepasi-
duoti u kovoti su „raudonaisiais sibi-
nais“, nes jie tačj jū jau būsiq išlaisvinti,

Isimt!

nesus tuos įsalymus ~~stis~~ ~~seis~~ davo Ameri-
kos luteriai daktu ligant komunistai netik
grociai, pareitino „portisanus grutas, bė u
susitipino pajigos, kurios su jais kovojo.

Portisanus laime amoni palaidi, iselq;
juos laip; isq abitojūis u stingesi jūms kaip
imanydami padeti: ~~to~~ maitindavo, suteik-
vo naltėm. Portisanai taipogi kovojo visas tuos
is amonų emidavo visq, la, tē rocidavo, pa-
stautydavo atvyrj, kav nusiaudavo uilaltas
kaimučius. Bet kūtis u portisanus sepiast,
gi jū didsiqjā laibe dalgj palis davo mi-
te, mugodavo su drabusiais u tai geruise

atlojis ant sienų, o ne lovyje. Šešios sąlygos išga-
pavaldavo juos. Bet kaip bebūtų, vos kamie kas
nors pamirtydavo kusa, tuoj visos kamie kas nors
apstulbdavo, opei galimę pavojų, nes kūsų visi
labai bijojo, o portizanam net dainas rašydavo.

Prie sąlios givsis,
Prie sąlios palankis,

Ten apsigyveno brolis birmys.

Melgai jims tiko ten labai gyventi,

Melgai stambijo jis linksmas dainai:

Broliai imkucia vos ponattis zigis staiga,

Melkikai juos uspuoli prūsai.

Šis draugas saure jis rados išdavikis.

Kvinta portizanai ant sienis svintos.

Nelaidos jis netos; šventus lapus,

Nesakys jims jei netos pakalby grasius.

Tai buvo tik vėna iš daugelio clavius, kuris
man padairavo senelis.

Je pabūgai ^{oje} noiciau papasakot, kaip buvo
išindyti paslutiniui portizanai is portizanis
is senelic qunitoje laimio.

Bebuvo tik vos teli portizanai is didelio buuo.

šei vyrai ir dvi merginos. Jumis buvo apu-
dovėsimi metu. Jūs vis jie vis dar pėimi-
nedavo isalepmus is itabo, kweis buvo misli, o
be to turijo informaciuis, kweis kaip viliau
paaislejo, buvo pasidavus ² kucams. Visa si
astuonuki atejo pama ⁹ mno piasneliu, kad
pavalgytu. Koseneli juos islarto ispyjo salydama
jog mist kama ^e turi aplankyti ² kucai. Su jais
soekius tik nuspykti ir ja ⁹ nuraumino salydama
jog ju snipai geriau sinomi. Koseneli ingi
turijo molyga del to bijoti, nes jages sribca
scisino to, kad si padeda portiscianams,
tai tikrai neisvengt kalijimo, o gal net ja
bety nuteis, murtais bausmu. Ji suliko juos
isileisti, bet maista jumis patute del visa ko
ant lovos. Senelis partiscianams selon brauda-
so projektavus ir sei ju buvo bismka, ar
tai negaly jis dabar padaveyt, nes ju neturi
buo pasisveisti. Kai slaugia selojo suo, bt
~~se~~ tai nebavo papostas lojimo, ² ~~si~~ ⁹ paimnikai
is sans lojimo galidavo net nusprust, ar socia
su quillais ar be. Sis lojimas rodi jog su gni

klavis. Bet partizanai prošenel, oit nuramino,
bet oenos del viso pilto isijo; laula posiuoti
i tuomet parigado automato siveici. Soliau
pyje nubigti vena mugina, apa 500 mibus, visus
kutus susiendi sodybos tontoujoci. Prosenlijau
buvo dalyvavusi pirmame pasauliniame kore
inoje, ta turei daryti. Ji sukvectu visus, kas
dalyvavo, is leipi, kad kai juos aplau, kad sklytu,
jog partizanai juos, taci esant simpais is atyje su-
sidoci. Prosenilis pusi kelias dienas buvo sumuisto
stabilu, tai veinas buvo saloma, jog ji sumuisti
partizanai u jai buvo parkludj ant kelio nocida-
mi nusanti, taci au tre momentu jif ~~buvo~~ pari-
cedj kusei is ji isgaidins partizanus. ~~buvo~~

Prosenelis planas paritvintino, visi kabije vevio-
dai, u tai isgelbije jains gyvybis, nupaisant to, jog
je buvo igai kamanting^o, usidaryti i kameras,
neimai buvo beusici aptvarsti, us juose kontais
ant beis kontus per deang buvo atlikamo kratos.

Tais lukais simonis gyveno sici dienas, naktimis
mugodavo, atmuktomis alimis, galtu tei dsiaugtis,
jog senelis pusi mi nirmai islido, us daktimis

~~bet kolis daitis susijusis su portizancis laikymu,
kaip senelis tigei butu tygas saviu dybel.~~

Mi ty laikus tibiaunai atrado
paralymas: miega kaip ^{muleido galva,} ~~muilinis~~
Senelis netilo, ~~senis~~

- Linai, Domuk, vis dar niau
jau ai sidi "klibant". Kaip tu
manai? Kodil?

Naturejau, ko pasakyti...
Eimai muleidau galva... Kad
vel ja udidriai pakelciau!